

Børn skal have lov til at gå åbne og nysgerrige ud i verden

Børneliv i dag er i høj grad præget af et entydigt fokus på læring. Børn skal stimuleres og gøres parate til deres fremtidige uddannelse. Denne kronik ser med bekymring på, om vi i denne bestræbelse ikke smider daginstitutioners og skolars historiske blik for børns dannelse ud med badevandet

Kronik: "Hvordan er sneglen kommet derop?"

Sådan spørger femårige Anton sin ven Albert, mens de står på tæer ved en høj busk på børnehavens legeplads.

De har trukket sig tilbage fra pædagogens synsfelt i bagenden af legepladsen. De har sammen opdaget en snegl i toppen af en busk og undres over, hvordan den i sit langsomme tempo er nået helt derop.

Drengene debatterer over mulige bud - om en snegl mon kan kravle på grene eller om en fugl mon har tabt den. Selvom drengenes pædagoger ikke har planlagt denne lille scene, lærer børnene tilsyneladende alligevel. De er til stede - med alle sanser åbne og drevet af deres nysgerrighed på verden.

Mere læring synes at være tidens svar på alle udfordringer - en særlig slags læring vel at bemærke.

Læs også: [Dannelse er forudsætning for et civiliseret samfund](#)

Gennem det seneste årti er der sket store omorganiseringer af børns institutionelle hverdagsliv. Mere læring synes at være tidens svar på alle udfordringer - en særlig slags læring vel at bemærke. Indførslen af pædagogiske læreplaner i 2003 havde den ellers sympatiske politiske ambition at bryde den negative sociale arv gennem én opskrift - nemlig at alle børn skal blive så dygtige, som de kan. Samtidig blev spændingsfeltet mellem børns læring og trivsel skarpt trukket op, således at de - fra et fagprofessionelt perspektiv - næsten træder frem som hinandens modsætninger.

Som eksemplet ovenfor tjener til at illustrere, er børn af natur nysgerrige og vidensbegærlige. Men med et snævert fokus på en særlig form for læring - nemlig den der kan måles, vejes, evalueres og testes - udfordres den naturlige nysgerrighed. Den nysgerrighed, som drives af at finde mening i verden ved at udforske den, udfordre den og tage del i den sammen med andre.

En slags læring, som både knytter sig til dygtighed og livsduelighed. Børns blotte væren i verden synes dog at tabe som noget værdifuldt i sig selv i kampen om at blive så dygtig som muligt.

Læs også: [Lær dit barn at skabe gode venskaber i skolen](#)

Når børns læring skal måles og vejes, bliver børn en slags objekter, som forskellige (politiske) voksne vil noget med og på vegne af.

Børnenes perspektiver på deres liv synes at være fuldstændigt forsvundet, og selve meningen med det skarpe fokus på læring kan synes diffust både for børnene og de praktikere, som varetager deres dagligdag. Det er overladt til pædagoger og lærere at "oversætte" et politisk prioriteret målbart fokus på læring til noget, som giver mening i børns hverdagsliv.

I den bevægelse går mange praktikere på kompromis med det, som for dem repræsenterer det gode børneliv i daginstitutionen, og begreber som omsorg, udvikling og trivsel skubbes et pænt stykke ned i rækken til fordel for langt mere målbare kompetencer. Spændingsfeltet mellem politiske krav, professionalitet og et godt børneliv synes med andre ord at være på spil her.

KVALITETSSIKRINGEN AF børns dagtilbud kom for alvor på banen i 2003, hvor regeringen stillede forslag om læreplaner i børns dagtilbud. Ser man på de forudgående børnepolitiske debatter, havde de i høj grad været fokuseret på, hvor børnene skulle være, og hvem børnene skulle være sammen med. Der havde været fokus på barnets væren i verden og på omsorgen for barnet.

Læs også: [Hjælp børn med at finde deres spor i livet](#)

Med blikket rettet mod børns kompetenceudvikling og læring og en grundlæggende forståelse af, at fremtiden ville blive bedre både for den enkelte og for fællesskabet, entrerede læreplanerne landets dagtilbud i 2004. Da samme regering godt og vel seks år senere stillede forslag om at afbureaukratisere reglerne om pædagogiske læreplaner, sprogvurderinger og børnemiljøvurderinger med videre i de danske dagtilbud, var det, fordi man mente, at det aktuelle fokus på børns læring havde ført til, at der blev slækket på pædagogers omsorg for børnene. En afbureaukratisering skulle sikre børnene flere varme hænder.

Etableringen og modificeringen af Lov om læreplaner i børns dagtilbud er et eksempel på, hvordan der trækkes et skel mellem læring og omsorg. Læring og omsorg bliver to haner, som det pædagogiske personale kan skruer enten op eller ned for:

"Vi ved, at læreplanerne har været en succes. En landsdækkende undersøgelse fra 2008 viser, at læreplanerne har hævet den pædagogiske faglighed og understøttet arbejdet med børns udvikling. Nu afbureaukratiserer vi de pædagogiske læreplaner, således at de ikke skal laves hvert år, men i stedet hvert andet år. Det betyder, at alle daginstitutioner stadig får en pædagogisk læreplan, men at der samtidig frigøres ressourcer, så pædagogerne får mere tid sammen med børnene." Louise Schack Elholm (V), den 19. april 2010.

Læs også: [Undervisere: Dannelse fylder for lidt](#)

Men hvorfor egentlig dette skel? Er det udtryk for, at vi ikke kan finde ud af, om børns dagtilbud er først og fremmest omsorgsgivende eller først og fremmest kompetenceudviklende, eller er det i virkeligheden et konstrueret skel mellem børns væren i verden og børns læren om verden?

Hvad nu hvis vi løsede spændingsfeltet mellem væren eller læren således, at de frem for at være hinandens modsætninger blev hinandens forudsætninger? Det er ikke raketvidenskab, at børn lærer hele tiden - også når pædagogisk personale ikke har planlagt læringsaktiviteter.

De lærer om sproget gennem legen på legepladsen, de lærer om demokrati under frokosten, når de lytter til hinanden og selv bidrager til samtalen. Anton og Albert lærer om verden, når de fordybes over og indbyrdes debatterer, hvordan mon sneglen er kommet helt op i toppen af busken. Ligesom de lærer om deres krop, når flyverdragstens strop skal rundt om foden, mens termostøvlen er på.

Læs også: [Digital dannelse - eller bare digital uden dannelse?](#)

I SELVE DAGINSTITUTIONENS hverdag er et indbygget læringspotentiale, der fungerer som læringsrum for børnene og som kontekst for både selvdannelse, relationsdannelse, karakterdannelse og demokratisk dannelse. Gennem disse dannelsesprocesser understøtter pædagogerne børnenes udvikling af handleevne, selvstændighed, samarbejde og deltagelse i fællesskaber. Helt centrale færdigheder (eller kompetencer om man vil), som livsduelige samfundsborgere må være i besiddelse af.

Læring skal ikke blive et fyord, for det er i høj grad en del af det at vokse op. Men læring skal give mening og indgå i relevante sammenhænge med det, som børn i øvrigt er optaget af. Det skal til enhver tid kunne kobles til barnets væren i verden, og dét ved pædagoger - de er således uddannet til at tilrettelægge en udviklingsmæssigt tilpasset og børnenecentreret hverdag.

Dog synes pædagogers bud på, hvordan børns læring kan tilrettelægges på meningsfulde måder, at falde i skyggen til fordel for politiske ambitioner på vegne af børn. Professionerne har allerede skarpt fokus på børns læring og udvikling, men dette fokus består i mere og andet end det, der står beskrevet i læreplaner og reformer. Vi har brug for dette skarpe professionsperspektiv for at sikre den nødvendige balance mellem børns dannelse og uddannelse.

Læs også: [Mangel på unge truer uddannelser i udkantsdanmark](#)

Når Anton og Albert starter i skole til næste år, træder de ind i en skarpt optrukket og stramt tilrettelagt livsbane. De skal opstille mål for egen læring, de skal testes, og de skal evaluere deres egen indsats - måske de med held kan finde endnu en snegl i skolegården og helt frivilligt undres over, hvordan den mon selv er kommet ned fra træet.

Således kan drengene på fineste vis koble deres væren og deres læren til den verden, som de tager del i. De to behøver nemlig ikke være modsætninger.

Anja Marschall er ph.d. og adjunkt på Professionshøjskolen UCC. Sine Grumløse er ph.d. og adjunkt på Professionshøjskolen UCC. De er begge stiftere af Tænk tanken Børn, Viden og Politik